

PARLIAMENT
OF THE REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

- **Disilinta tša gase yeo e gateletšwego**
Moabatirelo o tloša disilinta tša gase tšeo di sa šomego tikologong ya Palamente ka potlako, gomme a netefatša gore disilinta di lahlilwe go ya ka dinyakwa tša molao go thibela tšhomišoleboelela ya kotsi.

Matsapa a ka moso

- **Go lahlwa ga Oli ya go Apea**
Palamente e lenaneong la go hwetša ditšhelwa tša go ka šomišwa leboelela tša oli ya go apea tšeo di ka fetošago oli yeo ya go apea go ya go tisele. Mokgwa wa go tšhollela oli ya go apea ka go diphaephe tša meetse a ge pula e e na ga o nyakege.
- **Go tlošwa ga matlakala a dipampiri le tšhomišopoeletšo**
Palamente e gare e ka ditshepedišo tša go hwetša moabatirelo yo moswa wa go tloša matlakala a dipampiri go yo šomišwa leboelela. Diofisi ka moka Palamenteng di tla fiwa mapokisi a go tšhela matlakala a khathapokisi gore go tšhelwe matlakala ka gona. Mapokisi a a tla kgotholwa beke ka beke.

Tiro ye nngwe le ye nngwe ya go šireletša tikologo ya rena, go babalela enetši le go fokotša matlakala e elwa šedi. Ke maikarabelo a setšhaba sa badudi ba Afrika Borwa kamoka, go akaretšwa Maloko ka moka le bašomi ba Palamente go seketša tikologo ya rena gore meloko yeo e sa tlogo e hlohleletše setšo sa tšwetšopele ya go ya go ile.

Produced by the Public Education Office • Parliamentary Communication Services

INSPIRED BY PEOPLE

www.parliament.gov.za • P.O. Box 15, Cape Town, 8000
Telephone: (021) 403 3341 • Facsimile: (021) 403 3303

Palamente
e fa lesedi ...

Palamente ya Afrika Borwa e hlomile Pholisi ya Taolo ya Matlakala bjalo ka leano leo le kopanego la go laola tikologo ya mošomo yeo e bolokegilego e bile go phethagetšego

Molaotheo o bolela gore batho ba Afrika Borwa ba na le tokelo ya go ba mo tikologong yeo e sa beego maphelo a bona kotsing. Se se akaretša tšhireletšo ya tikologo ka melao yeo e kwagalago le mekgwa ye mengwe go thibela tšhilafalo le khwelelo ya ikholotši, go hlohleletša pabalelo le go šireletša tšwetšopele ya go ya go ile ya ikholotši. Re ka boetša morago tše dingwe tša tshenyego tšeo di diragetšego mo go planete ya rena, ge kamoka ga rena re ka tšea matsapa a go tliša phapano.

Palamente e ikemišeditše go netefatša polokego ya maphelo a Maloko kamoka le bašomedi ba Palamente mmogo le batho kamoka bao ba šomago gona ka semolao goba ba tsenago ka go tikologo ya Palamente o a bolokegile. Sehlongwa se ikgafile go hlokomela tikologo ya Palamente gabotse le go aba tikologo ya mošomo yeo e bolokegilego, gape le go ba komana madula a bapile ka go laola dikotsi tšeo di ka diragalago mo tikologong ya mošomo.

Maikarabelo le karolo yeo palamente e e bapalago go bona gore tikologo e be botse

Molao o bjalo ka wa Polokego le Maphelo a Mošomong (OHSA) o gapeletša Palamente go aba le go hlokomela ka mo go ka kgonegago gore tikologo ya mošomo e bolokegilego ebile ga e kotsi maphelong a bašomi ba yona. Go na le lehutšo la gore bašomi ba šomišana le mongmošomo go netefatša gore dinyakwa tša Molao di a phethwa. Palamente e na le maikarabelo a go dira ditemošo go bašomi ba yona ka bohlokwa bja pabalelo ya tikologo le gore karolo le maikarabelo a bona ke afe.

Mekgwa le tšhepetšo

Palamente e hlotše leano leo le kopanego la go laola tikologo ya mošomo yeo e bolokegilego, go akaretšwa tlhabollo ya Pholisi ya Taolo ya Matlakala. Morero wa pholisi ye ke go fa seswantšho sa kabo ya tirelo yeo e itekanetšego, e kgonegago ka mašeleng go bašomi le setšhaba sa batho ka go tikologo ya Palamente. Pholisi ye e lebiša go netefatša tšhollo ya matlakala yeo e bolokegilego, go fokotša tšhilafalo, gomme e godiša tšhomišoleboelela le go netefatša gore matlakala ao a hlotšwego Palamenteng a swarwa go ya ka ditšhupetšo tšeo di le go gona.

Tsheketšo Ya Motlagase

Palamente e hlohleletša tšhomišo ya diteloupo tša go seketša motlagase gore tšhilafalo e fokotšege, gomme enetši le mašeleng a go e lefela di seketšege. Diteloupo tša go seketša motlagase di šomišetšwa go tšhuma mabone mafelong ka moka a setšhaba le mekgobeng ya Palamente.

Taolo ya matlakala

“Matlakala” ke se sengwe le se sengwe, e ka ba sa moya, seela, goba sethata, goba kopano ya tšona yeo e le go gore nako le nako e filwe leina ke Tona ya Bosetšhaba ya Merero ya Tikologo le tša Boeti ka tsebišo ka go Kasete ya Mmušo.

Taolo ya matlakala a sethata

- **Matlakala ao a omilego**
Matlakala ao a omilego a kgobokanywa tšatši ka tšatši a tšhelwa ka gare ga dipolasetiki tša go bonatša sa ka gare le ka go ditšhelwa go tšwa mafelong kamoka gomme a išwa sethobolong seo se tsebegago semmušo.
- **Matlakala a dihlare tša sepetlele**
Matlakala a dihlare tša sepetlele a tšhelwa ka go polasetiki ya magareng (ye sorolwana) a tlošwa ke ba tirelo ya kontraka tšatši ka tšatši, goba ge go hlokega .
- **Matlakala a seilektroniki**
Diteloupo tša folorosente ka moka tšeo di sa hlwego di šoma selo di a tšewa tša pšhatlwa gore di lahlwe ka polokego.
- **Matlakala a go koloba**
Matlakala ao a kolobilego a tšhelwa ka go ditšhelwa/dipini tšeo di nago le ditaetšo gomme tša tlošwa tšatši ka tšatši.
- **Matlakala a sekhemikhale**
Dikhemikhale di tšhelwa ka moo go lotwago dikhemikhale gomme tša notlelelwa go thibela tšhomišo yeo e sego molaong. Dikhemikhale ka moka di swanetše go tšhelwa ka go ditšhelwa tšeo di ngwadilwego maina go hlalosa gore ka gare ke eng, gomme ge e le dikhemikhale tša kotsi tše nnyane di swanetše go ngwalwa maina gabotse.